

Baş direktor: "Azərbaycan "yaşıl enerji" zonalarının inkişafı istiqamətində unikal imkan qarşısındadır"

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) Azərbaycanda keçirilməsi ölkənin "yaşıl enerji"yə keçidində, eləcə də bərpaolunan enerjinin inkişafı məqsədlərinə nail olunmasında mühüm rol oynayacaq. Şübhəsiz ki, bu beynəlxalq konfransda "yaşıl enerji"yə qlobal keçidlə bağlı mühüm qərarlar qəbul ediləcək. Azərbaycan gələcəkdə ölkənin iqtisadi inkişafına dəstək olacaq "yaşıl enerji"nin Avropaya ixracı ilə bağlı layihənin həyata keçirilməsi üçün əhəmiyyətli tərəfdaşlar cəlb edə biləcək. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanın alternativ enerji mənbələri üçün çox böyük potensialı var, belə mühüm layihələrin həyata keçirilməsi istiqamətində beynəlxalq maliyyə kanallarının açılması "yaşıl enerji"nin yeni dövrünün başlanğıcı olacaq.

Mövzu ilə bağlı AZƏRTAC-ın suallarını Qlobal Bərpa Olunan Enerji Alyansının (GRA) baş direktoru Brüs Duqlas cavablandırır.

- COP29-un dünya üçün əhəmiyyətini necə qiymətləndirirsiniz? Bu tip konfranslar iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üzrə qlobal səylərə necə töhfə verir?

- COP28 2030-cu ilə qədər bərpaolunan enerjini üç dəfə artırmaq, enerji səmərəliliyini iki dəfə artırmaq və qalıq yanacaqları aradan qaldırmaq üçün Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) konsensusu ilə tarixə düşüb. Bir il sonra COP29, COP28-dən COP30-a əhəmiyyətli aralıq addım kimi enerji keçidində mühüm mərhələyə çevrilir. Bu cür konfranslar təkcə iqlim problemi ilə bağlı məlumatlılığı artırmaq üçün deyil, həm də müzakirələr, məlumat, təcrübə mübadiləsi və gələcək üçün konkret fəaliyyətlərin razılaşdırılması məqsədilə əsas maraqlı tərəfləri bir araya gətirmək üçün nəzərdə tutulub. COP29 bu trayektoriyaya "maliyyə COP" kimi uyğun gəlir. Maliyyə enerji keçidinin əsas "sürücüsüdür". Avropa və Mərkəzi Asiya regionunun inkişaf etməkdə olan bazarları və iqtisadiyyatlarında (EMDE) bərpaolunan enerji təşəbbüsləri üçün

maliyyə axınının təmin edilməsi Bakıda keçiriləcək bu konfransın əsas mövzusu olacaq. COP29 sədrliyi iqlim maliyyəsi də daxil olmaqla diqqət mərkəzində olacaq əsas mövzuları əks etdirən gündəliyi təqdim edib.

- Sizcə, Azərbaycanda keçirilən BMT-nin COP29 iqlim konfransının əsas məqsədləri nədən ibarətdir və bu məqsədlərə nail olmaq üçün hansı prioritetlər önə çəkiləcək? Bu konfransdan gözləntiləriniz nədir?

- COP29-un əsas məqsədlərindən biri İqlim Maliyyəsi üzrə Yeni Kollektiv Kəmiyyət Hədəfi (NCQG) təklifini müzakirə etmək olacaq. Bundan əlavə, COP29 sədrliyinin fəaliyyət gündəliyinin irəliləyişində liderliyini, xüsusən də dünya üzrə şirkət və təşkilatların dəstəkləyə biləcəyi üç kritik enerji mövzusunun qeyd edərdim. Bu mövzulara enerjinin saxlanması və bərpaolunan enerji çevikliyi artırmaq üçün şəbəkələr, "yaşıl məkan"lar, dəhlizlər və "yaşıl hidrogen" üzrə qlobal hədəf daxildir. Qlobal liderlərin maliyyə, şəbəkələr və saxlama sahəsində bu qlobal məqsədləri dəstəkləməklə COP28-in uğurunu təkrarlamaq imkanı var. Bu, fəaliyyətə təkan verəcək və liderlik üçün qlobal yarış yaradacaq.

- Sizcə, qlobal səviyyədə "yaşıl transformasiya" mümkündürmü? Bu transformasiyanın perspektivlərini necə görürsünüz?

- "Yaşıl keçid" qlobal səviyyədə tamamilə mümkündür və biz bunu reallaşdırmaq üçün hər gün mübarizə aparırıq. Bununla belə, biz faktlarla üzləşməliyik: 2030-cu ilə qədər bərpaolunan enerjinin üç dəfə artırılması məqsədinə nail olmaq bizim üçün asan deyil. 2023-cü

ildə gördüyümüz kimi, dünyanın hər yerindən maraqlı tərəflər bərpaolunan enerji potensialında rekord artımlar təmin etmək üçün yorulmadan çalışsalar da, ambisiyalarımız və hərəkətlərimiz arasında hələ də mühüm boşluq var. Buna görə də biz iddialı, spesifik və əldə edilə bilən bərpaolunan enerji hədəflərinin Milli Səviyyədə Müəyyən Edilmiş Təhdidlərə (NDC) daxil edilməsinin vacibliyini vurğulayırdıq ki, bunlar milli səviyyədə iqlim öhdəliklərinin faktiki icrası üçün yol xəritələri kimi xidmət edir. Mesaj aydındır: biz indi bu istiqamətdə dəyişikliklər etməliyik.

- Bildiyiniz kimi, inkişaf etməkdə olan ölkələr iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üçün inkişaf etmiş ölkələrin vəd etdiyi vəsaitin olmamasından narahatdır. Sizcə, COP29 bu yardımın yeni səviyyəsini müəyyən edə bilirmi?

- COP29 zamanı dünya liderlərinin 2030-cu ilə qədər bərpaolunan enerjini üç dəfə artırmaq üçün lazım olan 10 trilyon dollarlıq məcmu investisiyaya nail olmaq məqsədilə bərpaolunan enerjiyə investisiyaların maliyyələşdirilməsini müzakirə etmələri vacib olacaq. Bərpaolunan enerji mənbələrinin paylaşılmasına gəldikdə isə, EMDE ölkələrinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

- Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinin "yaşıl enerji" zonasına çevrilməsi imkanlarını necə qiymətləndirirsiniz?

- Azərbaycan və onun qonşu ölkələri "yaşıl enerji" zonalarının inkişafı istiqamətində unikal imkan qarşısındadır. Dünya Bankı Qrupunun təşəbbüsü olan "Enerji Sektorunun İdarə edilməsində Yardım Proqramına" (ESMAP) əsasən, Azərbaycanda dəniz küləyinin texniki potensialı 157 GVt təşkil edir. Bunun 35 GVt-ı dənizdə sabit layihələr üçün, 122 GVt isə dəniz küləyi layihələri üçün uyğundur (dayazsulu hövzələrdə 35 GVt və dərin sulu hövzələrdə 122 GVt). Bu, böyük miqdarda quruda külək və günəş fotovoltaik potensialı ilə birləşərək ölkəni "yaşıl enerji" zonasına çevirir və yüksək gərginlikli birbaşa cərəyan (HVDC) vasitəsilə digər bazarların enerji təchizatını təmin edir.